

GroenLinks Heerlen

De Gezonde Stad

Verkiezingsprogramma
gemeenteraadsverkiezingen 2022-2026

GROENLINKS

INHOUDSOPGAVE

Colofon	3
Inleiding	4
Visie	5

H1: Heerlen, een groene gemeente	6
1.1 Introductie	6
1.2 Groene omgeving	6
1.3 Schone mobiliteit	8
1.4 Gezond klimaat	9

H2: Heerlen, een sociale gemeente	12
2.1 Introductie	12
2.2 Eerlijke kansen	12
2.3 Iedereen doet mee	13
2.4 Persoonsgerichte zorg	14
2.5 Betaalbare woningen	15
2.6 Sociale overheid	16

H3: Heerlen, een gemeentemet toekomst	17
3.1 Introductie	17
3.2 Woningnood jongeren	17
3.3 Overaanbod winkels	18
3.4 Leefbaar Heerlen	19
3.5 Jeugdzorg	19
3.6 Financiën	20

H4: Heerlen, een open gemeente	21
4.1 Introductie	21
4.2 Diversiteit: iedereen is anders	21
4.3 Gastvrije gemeente	22
4.4 Gemeente met luisterend oor richting burgers	22
4.5 Samen werken aan veiligheid	23
4.6 Aantrekkelijke stad met veel cultuur	24

COLOFON

GroenLinks, Heerlen, januari 2022

AUTEURS - PROGRAMMACOMMISSIE

Tahir Nefjodov
Marie Maget
Odin Westen
Karin van Doormaal
Melvin Ye

CO-AUTEURS

Ali Daliry
Bram Dammiaans
Erol Öztan
Harrie Winteraeken

Het verdient de opmerking dat de hierboven genoemde (co-)auteurs zich niet specifiek hebben gebonden aan één bepaald onderwerp, maar hun expertise op verschillende gebieden in dit programma hebben laten delen. Elk hoofdstuk is dus met gezamenlijke inspanning tot stand gekomen.

MET DANK AAN

De volgende mensen willen we heel hartelijk bedanken omdat ze met ons hebben meegedacht of ons op een andere manier hebben geholpen: Henk Gongriep, Vincent Kolinski, Daniek Lautenbach en Jip van Maurik.

KANDIDATENLIJST

De kandidatenlijst van GroenLinks voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 is als volgt:

1. Tahir Nefjodov
2. Theo Sponselee
3. Marie Maget
4. Bram Dammiaans
5. Chenna Kuypers
6. Odin Westen
7. Niels Verboom
8. Louise Scholl
9. Vincent Kolinski
10. Sabine Krieg
11. Fadhel Al Hassouni
12. Ali Daliry
13. Stef Blom
14. Melvin Ye
15. Arie Johan Jansen
16. C.W.M. Van Hove-Reijnaerts
17. Louk Bus
18. Jo Bindels
19. Didier Chavernac
20. Harrie Winteraeken
21. Metra Daliry
22. Max Meisters
23. Sajjad Rahnama'i

INLEIDING

GroenLinks Heerlen wil van Heerlen binnen acht jaar de Nederlandse koploper maken op het gebied van klimaat en zorg. Hoe wij van Heerlen *De Gezonde Stad* gaan maken, leest u in onze visie op de volgende pagina.

Een gezonde stad betekent gezonde burgers en een gezonde leefomgeving. Mensen worden gelukkig door zich geestelijk en lichamelijk gezond te voelen, niet alleen als individu of in gezinsverband, maar ook als medeburger in een meer empathische samenleving. De samenleving moet daarvoor zowel ruimte als geborgenheid bieden. De gemeente als overheid moet hiervoor mogelijkheden, waarborging en randvoorwaarden bieden. Dus laten we samen de gemeente Heerlen beter maken.

De uitstoot van broeikasgassen (met name CO₂) is schadelijk voor het milieu en leidt tot een steeds duidelijkere klimaatverandering. In Nederland stijgt de gemiddelde jaartemperatuur. Bijna elk jaar wordt het warmterecord verbroken.¹ Extreem weer, zoals de extreme regenval mid juli 2021 dat zorgde voor wateroverlast in Zuid-Limburg, zal steeds vaker voorkomen. Verduurzaming is noodzakelijk om de CO₂-uitstoot terug te dringen. Ondanks diverse positieve initiatieven behoort Heerlen momenteel tot een van de minst duurzame gemeenten van Nederland.² Dit kan en moet beter, om huidige en toekomstige generaties een leefbare toekomst te garanderen. Naast klimaat is de zorg een zeer belangrijk thema. Dit begrip is zeer breed en zal verder worden toegelicht in de visie. Tenslotte moet een gelijk speelveld voor iedereen worden bereikt in Heerlen. Daarbij heeft gezond leven niet alleen een relatie met klimaat en luchtvervuiling, maar ook met onder andere armoede, scholing, ongezonde voeding en onvoldoende beweging.

In dit verkiezingsprogramma leest u een veel uitgebreidere uitwerking van onze visie en standpunten om deze maatschappelijke kwesties aan te pakken. Dit verkiezingsprogramma bestaat derhalve uit vier hoofdstukken. Elk hoofdstuk beschrijft een essentieel aspect van een, in onze ogen, *gezonde stad*. Elk hoofdstuk begint met een introductie waarin achtergrondinformatie wordt verstrekt en onze visie wordt benadrukt. De inhoudelijke paragrafen die volgen beschrijven middelen om het doel te bereiken, waarbij het aantal paragrafen per hoofdstuk verschilt. Voor leescomfort en verwijs gemak zijn de diverse programmapunten per paragraaf genummerd. Daarbij moet worden vermeld dat de nummering/rang **geen** verdere betekenis heeft.

GroenLinkse politiek

Hoe GroenLinks in Heerlen politiek wil bedrijven? Radicaal in de traditionele betekenis van het woord: naar de wortel, naar zuivere basishoudingen en -waarden. Geloofwaardig, zorgvuldig, transparant en integer. GroenLinkse politiek is zeker niet eenvoudig, maar we beloven vooral om ons uiterste best te doen. We staan open voor kritiek en zullen ook zelfkritisch zijn. Een gemeente besturen is een integrale activiteit van zowel veel werk verzetten in het gemeentehuis en daar onze verantwoordelijkheid nemen, als openstaan voor mensen en hun behoeften.

GroenLinks bepaalt zijn keuzes op basis van kennis, met feiten en representatieve ervaringen onderbouwd, zo mogelijk gebaseerd op transparante redeneerlijnen. Wij zoeken de nuance en de redelijkheid. Expertise en wetenschappelijk onderbouwd onderzoek staan bij ons hoog in het vaandel. Beslissingen worden niet genomen op de waan van de dag. Beweringen en lobby worden op feitelijkheid onderzocht. Grote intermenselijke problemen moeten op de eerste plaats getracht worden te voorkomen door een harmonieuze, empathische en inclusieve samenleving te bevorderen. In buurten streven we naar meer saamhorigheid en onderlinge solidariteit.

¹ KNMI. (2021). *Warmste Jaren*.

² Natuur & Milieu. (feb, 2018). *Quickscan duurzaamheid Nederlandse gemeenten*.

VISIE

Onze visie luidt als volgt:

Binnen acht jaar van Heerlen “De Gezonde Stad” creëren die de Nederlandse koploper is op het gebied van zorg en klimaat.

Er zit namelijk nog zoveel onbenutte potentie in Heerlen. Potentie die onbenut blijft door het beleid van de gevestigde orde. Potentie op het vlak van ons zorgbeleid, klimaat, verjonging en transparantie. Onbenut, wat ertoe leidt dat Heerlen een van de meest kansarme gemeenten van Nederland is.³ Onbenut, wat ertoe leidt dat de vergrijzing in rap tempo toe blijft nemen en onze zorgsector het niet meer aankan.⁴ Onbenut, wat ertoe leidt dat Heerlen met het huidige beleid over een halve eeuw nog steeds niet klimaatneutraal zal zijn. Wij zijn een progressieve politieke partij die dit gaat oplossen. Wij willen verandering brengen. Wij hebben een duidelijk plan, een sterke achterban en gaan alles geven om het roer om te gooien in Heerlen.

Maar hoe gaan we dat bereiken?

Dit willen we bereiken door te focussen op de volgende brede, overkoepelende thema's:

Zorg voor elkaar

Zorg voor elkaar middels armoede- en eenzaamheidsbestrijding. De vergrijzing in Heerlen blijft toenemen en de uitdagingen in de zorgsector worden alsmaar groter. Daarnaast is Heerlen een van de meest kansarme gemeenten om binnen Nederland op te groeien. Voorop staat de randvoorwaarden te creëren, dat iedereen een zinvol leven kan leiden in buurten en wijken waar het plezierig wonen is. Daarvoor willen we eerlijk delen. In onze gemeente krijgt iedereen een eerlijke kans op goed (vrijwilligers)werk, een fatsoenlijk inkomen en een betaalbare woning. Iedereen moet mee kunnen doen, via een betaalde baan, uitkering/basisinkomen, vrijwilligerswerk of op school. Wij willen de economische en sociale armoede in Heerlen verder terugdringen. Het is daarom van belang om meer te investeren in de sector die vele Heerlenaren met elkaar verbindt: de zorg. Hiermee worden twee vliegen in één klap geslagen. Niet alleen is dit goed voor de kwaliteit en efficiëntie van onze zorg, maar ook het armoedeprobleem wordt hiermee getackeld. Zo bekommert een Heerlenaar zich eerst om diens gezondheid, voordat hij of zij zich kan focussen op diens financiële situatie. Een gezonde burger leidt immers tot een financieel weerbaardere burger.

Klimaat

Onze topprioriteit is om Heerlen te laten profiteren van een (h)eerlijk klimaatbeleid. Heerlen zal zijn steentje bijdragen aan het behalen van de Urgenda-doelen. Sterker nog, het moet aantrekkelijk zijn voor iedere burger om klimaat- en milieuvriendelijk te leven. Het Heerlense bedrijfsleven zal zich toewijden aan een circulaire en klimaatneutrale bedrijfsvoering. Met deze insteek zullen we van Heerlen de groenste stad van Nederland maken.

De Gezonde Stad bestaat niet alleen uit gezonde Heerlenaren, maar streeft ernaar om ook voor toekomstige generaties leefbaar te zijn. Heerlen, de stad voor alle genders, culturen, leeftijden en inkomens!

³ 1Limburg. (okt, 2020). *Meest kansarme gemeenten: Heerlen en Kerkrade in top 10.*

⁴ Parkstad in Cijfers. (2021). *Prognoses (Heerlen).*

H1: HEERLEN, EEN GROENE GEMEENTE

1.1 INTRODUCTIE

Recent wetenschappelijk onderzoek door de IPCC (VN Klimaatpanel) geeft aan dat door klimaatverandering de natuur en de omgeving achteruitgaan. Milieuvervuiling en CO₂-uitstoot vragen om een andere manier van leven en wonen. Dat beseft nog lang niet iedereen, maar de bewustwording groeit bij velen. Onze samenleving staat voor enorme uitdagingen, zowel op internationaal, nationaal en lokaal niveau, dus ook in Heerlen. Vooral op het gebied van leefmilieu en verduurzaming valt veel te verbeteren. Zo is in een Europees onderzoek uit 2021 van het Barcelona Institute for Global Health (ISGlobal) voor duizend steden uitgerekend dat door maatregelen te nemen tegen fijnstof en stikstofoxiden jaarlijks 50.000 doden kunnen worden voorkomen. In die top 1000 neemt Heerlen, als hoogst genoteerde stad in Nederland, plek 234 in met jaarlijks 56 doden die voorkomen hadden kunnen worden. Een effectief actieprogramma is noodzakelijk onder het motto 'Heerlen doet wat het kan'. Daarom kiest GroenLinks onder andere voor schoner vervoer en afbouw van houtstook (pellets) zonder afdoende werkende filters om luchtvervuiling te beperken.

Echter, de vereiste CO₂-reductie halen we niet met alleen de energietransitie. Wij willen de wegwerpeconomie omvormen tot een circulaire economie: grondstoffen zijn dan geen afval meer, maar worden telkens opnieuw hergebruikt. Daarom is het meer dan wenselijk om de circulaire bouw aan de klimaatdoelstellingen te verbinden. Deze maakt voor 38% deel uit van de totale circulaire economie en kan juist door nieuwe circulaire processen bijdragen aan het terugdringen van de uitstoot van CO met 35% voor 2030. Dit is complementair en draagt bij aan de transformatie van de bebouwde omgeving. Parkstad staat voor een enorme transformatieopgave van de bebouwde omgeving. Er moet meer gebouwd worden (meer dan 7.000 woningen). Daarnaast is er de noodzaak om oude leegstaande kantoor- en winkelpanden te renoveren voor het gebruik van nuttige functies zoals wonen. Indien sloop aan de orde is pleit Groenlinks voor circulair slopen.

De gemeenten in Parkstad, met Heerlen als koploper, zorgen hierbij voor de uitvoering van dit beleid. Mede door de aanwezige kennis en goede samenwerkingen met de Brightland Campus, onderzoeksinstituten en marktpartijen draagt dit bij aan een duurzame, regionale en economische structuurversterking binnen het thema circulariteit.

Als wij ervoor willen zorgen dat toekomstige generaties kunnen leven in een gezonde omgeving, dan zullen we nú forse veranderingen moeten doorvoeren. Daarom wil GroenLinks topprioriteit geven aan de verduurzaming van onze leefomgeving door de energietransitie te gebruiken als een overstap naar een gehele circulaire economie. Alleen zo kunnen we lokaal zorgen voor het terugbrengen van de CO₂-uitstoot. De volgende paragrafen gaan verder in op de verwezenlijking hiervan.

1.2 GROENE OMGEVING

De natuur, en dan vooral de biodiversiteit, staat sterk onder druk. Dat maakt een veel zorgvuldigere omgang met de natuur en meer stedelijk groen noodzakelijk. Het maakt het mogelijk om onze kinderen buiten te laten spelen en wij zelf kunnen dicht bij huis wandelen, fietsen en sporten. Daarom wil GroenLinks het groen, de biodiversiteit, planten, dieren en hun leefgebieden beschermen en uitbreiden. Wij willen het groen binnen en buiten de stad verbinden. Zo kan iedereen genieten van ons mooie landschap, en gaan natuur en ontspanning hand in hand.

Om mensen dicht bij de natuur te brengen worden ook her en der plekken met 'eetbare' natuur gecreëerd: fruit- en notenbomen en -struiken, voedselbosjes en tuinen onder begeleiding van buurtwerkgroepen. Wij zetten ons in voor wijken met veel groen van bomen, sportveldjes en mooie parken. De gemeente houdt onze straten, pleinen, parken en plantsoenen schoon, maar het project Heerlen Schoon met de schoonmaakacties door burgers helpen hierbij. Dat laat onverlet dat veel te veel mensen nog onachtzaam zaken in de openbare ruimte weggooien. Bewustwording en (sociale) controle zijn dus hiervoor nog noodzakelijk. Het principe dat wie iets vervuult het zelf moet opruimen, willen wij faciliteren. De groene gebieden rond de stad moeten goed bereikbaar zijn met de fiets, te voet of per bus. GroenLinks kiest voor een gezonde "kringlooplandbouw", bij voorkeur biologische landbouwsector, met ruimte voor kippen om te scharrelen (vrije uitloop), voor varkens die in de aarde kunnen wroeten en voor koeien in de wei. Dat is beter voor mens, natuur én dier.

Programmapunten

1. Afval is grondstof. Het is van belang dat er een vernieuwd bewustzijn komt van het belang van het scheiden van huishoudelijk afval tot nieuwe grondstoffenstromen. Ook op scholen wordt hier meer aandacht voor gevraagd.
2. Het verwerken van afgedankte apparaten tot nieuwe grondstoffen wordt verder verbeterd, onder andere door een inzamelingssysteem dat producten terug leidt naar de producenten en/of distributeurs.
3. De campagne tegen klein zwerfafval, Heerlen Schoon, die dit jaar een mooie impuls heeft gekregen, wordt verder geïntensiveerd.
4. De gemeente zorgt voor meer afvalbakken in de openbare ruimte en voor voldoende afvalinzamelpunten in de buurten, die ook heel regelmatig worden geleegd en schoongehouden. Maar er wordt ook gehandhaafd op oneigenlijk gebruik. Gedumpt afval wordt na melding direct verwijderd.
5. Het is niet alleen gelegenheid middels meer afvalbakken, maar ook gedrag. Daarom zetten we in op meer zichtbaarheid van afvalbakken. Hier zal de gemeente met creatieve oplossingen gewenst gedrag stimuleren.
6. Bedrijven en scholen worden gestimuleerd afvalbakken te plaatsen voor gescheiden inzameling van afval. Door voorlichtingsmateriaal, zoals posters op de afvalbakken, te verstrekken aan bedrijven en scholen, kan de gemeente afvalscheiding laagdrempelig stimuleren.
7. De bouw van alle nieuwbouwwoningen vindt plaats op basis van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bij aanbestedingen van nieuwbouwwoningen dient niet de laagste prijs leidend te zijn, maar duurzaamheid en circulariteit: nieuwbouwwoningen moeten duurzaam gebouwd worden. Dit kan bewerkstelligd worden middels CO₂-labels voor gebouwen.
8. In vergunningsvoorwaarden voor nieuwbouw wordt opgenomen dat uitsluitend materialen worden toegepast die weer te hergebruiken zijn (circulair bouwen).
9. Er wordt naast het Energiepaspoort ook een Materialenpaspoort conform CB'23 voor alle bestaande en nieuwe gebouwen geïntroduceerd waarbij wordt geïnventariseerd uit welke materialen een gebouw bestaat (inclusief herkomst). Dit zodat hergebruik en recycling toegankelijker wordt. Tenslotte willen we weten wat een vastgoedeigenaar gedaan heeft om materialen zo goed mogelijk in te zetten ten behoeve van een CO₂-reductie. Hiermee wordt ook de gezondheid van de bewoner bevorderd.
10. Alleen met een circulair sloopbestek mag er nog gesloopt worden.
11. De gemeente dient zich gedurende de huidige woningcrisis actief in te zetten op het beschikbaar stellen van voldoende woningen voor alle groepen. Denk hierbij aan sociale huurwoningen, levensloopbestendige woningen, tiny houses, etc.
12. Het groen in de stad wordt versterkt. De komende vier jaar komt er 25 hectare aan ecologische gebieden en verbindingszones bij.
13. Om hittestress en warmte-eilanden, maar ook de versnelde afstroming van regenwater tegen te gaan (operatie Steenbreek) wordt verhard gebied waar mogelijk vergroend. Operatie Steenbreek wordt versterkt voortgezet.
14. Ter bevordering van het leefklimaat, verbetering van de luchtkwaliteit en vermindering van het risico op hittestress, worden voor elke boom die in de bebouwde omgeving gekapt wordt, minstens twee nieuwe geplant in dezelfde wijk. Mede om fijnstof op te vangen worden langs drukke wegen (extra) nieuwe bomen geplant.
15. Mensen die hun straat willen vergroenen, worden daarin ondersteund door de gemeente. De gemeente ondersteunt het project "Ik groen het", dat zich bezighoudt met het creëren van een groene omgeving binnen onze stedelijke leefomgevingen.
16. De gemeente bestrijdt het onkruid op verhardingen en in het openbaar groen alleen waar nodig en op de milieuvriendelijkste manier.
17. De gemeente beheert parken en bermen ecologisch. Ook ter bevordering van de biodiversiteit. Dit zodat wilde bloemen optimaal voedsel voor bijen en andere insecten kunnen zijn.
18. De gemeente ondersteunt de initiatieven van het Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN) voor de aanleg van tiny forests, kleine bosjes op overhoeken met vooral inheemse planten.
19. De gemeente stimuleert de aanleg van bijenlinten en plaatsing van bijenhotels.

20. Volkstuinen en dergelijke wekken de interesse onder de inwoners op voor het duurzaam, zelfvoorzienend en milieuvriendelijk verbouwen van gezond voedsel. Tevens dienen volkstuinen een belangrijke rol te spelen binnen onze samenleving door mensen uit verschillende lagen van de bevolking te verbinden. Daarom wordt de stadslandbouw en het aanleggen van gezamenlijke moestuinen aangemoedigd.
21. Scholen en kinderopvanglocaties worden aangemoedigd om groene schoolpleinen en moestuintjes aan te leggen.

1.3 SCHONE MOBILITEIT

Als kinderen buiten spelen of als wij door de stad fietsen, is het inademen van schone en gezonde lucht van levensbelang. Daarom kiest GroenLinks Heerlen voor schoon vervoer. In nauw overleg met de provincie gaat de gemeente zorgen voor openbaar vervoer dat ons zonder uitstoot van schadelijke gassen brengt naar onze bestemmingen. Binnen de stad willen we dat je je gemakkelijk te voet kunt verplaatsen. Maar we geven ook ruim voorrang aan de fiets, door betere fietspaden en snelfietsroutes aan te leggen en handige plekken aan te wijzen voor het parkeren van je fiets. Voor elektrische auto's verbeteren we de infrastructuur.

Programmapunten

1. Er is een beleidsplan voor mobiliteit opgesteld maar daarin moet 'schone' of milieuvriendelijke mobiliteit meer benadrukt worden. Wij geven voorrang aan schoon vervoer: de fiets, de voetganger en het elektrisch openbaar vervoer. Vanuit het minimabeleid wordt de toegankelijkheid van deze vervoersvormen voor mensen met een kleine beurs gewaarborgd.
2. De gemeente zorgt voor een robuust, snel, veilig, comfortabel en fijnmazig netwerk van verharde fietspaden, fietsstraten en andere autoluwe straten; ze houdt daarbij rekening met groeiende aantallen fietsers, minder vaardige fietsers en toename van e-bikes en snelheidsverschillen. Bij de aanleg en herinrichting van wegen wordt minimaal uitgegaan van de landelijke CROW-richtlijnen.
3. Er wordt een fiets- en voetgangersscan uitgevoerd waarbij het netwerk van voorzieningen wordt vergeleken met de CROW-ontwerpeisen. Er wordt daaropvolgend een plan van aanpak opgesteld van de knelpunten waar de bestaande voorzieningen onvoldoende aansluiten op de gewenste inrichting. De verbetering van het netwerk geschiedt in samenwerking met de overige Parkstadgemeenten en de aangrenzende Duitse regio's. De Leisure Lane wordt volledig uitgevoerd, waarbij er ook voldoende aanhaakpunten zijn op het overige fiets- en wandelnetwerk.
4. GroenLinks wil dat de gemeente meer investeert in snelle en doorgaande fietsroutes voor met name woon-werk- en woon-schoolverkeer en naar stations. De ketenmobiliteit te voet-fiets-OV wordt aantrekkelijker gemaakt zodat het makkelijker voor burgers is om zowel korte als lange afstanden duurzaam en milieuvriendelijk te overbruggen. Het gebruik van OV-fietsen wordt gestimuleerd om zo de bereikbaarheid van veel bestemmingen te vergroten.
5. Verkeerslichten worden fiets- en voetgangersvriendelijk afgestemd. Waar mogelijk wordt rechtsaf voor fietsers vrijgesteld van verkeerslichten.
6. Het sluipverkeer door woonwijken wordt ontmoedigd door fysieke maatregelen en een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur.
7. De gemeente bevordert het fietsen naar het werk binnen diens eigen organisatie en stimuleert andere werkgevers in de gemeente om hetzelfde te doen.
8. De gemeente zorgt voor een veilige schoolomgeving en veilige fietsroutes naar de scholen.
9. De gemeente zorgt ervoor dat in elke buurt een fietsenmaker is of dat er tenminste eenvoudige fietsreparaties kunnen worden gedaan. Een servicepunt zal er ook zijn bij de overdekte fietsstallingen in het winkelcentrum. De gemeente zorgt voor re-integratie- en scholingstrajecten voor opleidingen tot fietshersteller.
10. De gemeente zorgt voor voldoende en kwalitatief goede fietsparkeervoorzieningen in de stadscentra van Heerlen, Hoensbroek, Heerlerheide en Heerlerbaan en wijken, bij trein- en busstations, sportvoorzieningen en andere publiek aantrekkende voorzieningen.
11. De gemeente zorgt bij stations, in de stadscentra en in andere gebieden met een grote concentratie van publiek aantrekkende voorzieningen voor voldoende bewaakte fietsparkeermogelijkheden, die gratis zijn voor minimaal de eerste 24 uur. De aanleg van een forse

gratis fietsparkeervoorziening bij station Heerlen wordt spoedig voltooid. In het winkelcentrum van Heerlen is één en zijn wellicht twee nieuwe bewaakte fietsenstallingen gewenst.

12. In bewaakte fietsenstallingen zijn oplaadpunten voor e-bikes aanwezig.
13. Het centrum (binnen Geerstraat – Coriovallumstraat Putgraaf) is zo veel mogelijk autoluw of autovrij. Er komen goede verbindingen tussen de parkeerplaatsen aan de rand van het centrum (zoals Nieuw Eyckholt en de woonboulevard) en de binnenstad.
14. Wegen buiten de bebouwde kom krijgen een maximumsnelheid van 60 km/uur. De Antwerpse-Keulsebaan krijgt vanaf de afslag John F. Kennedylaan / Benzenrade / Ziekenhuis tot knooppunt Ten Esschen een beperking van de snelheid tot maximaal 80 km/uur.
15. Heerlen verleent geen medewerking aan de instandhouding van Maastricht Aachen Airport (MAA).
16. Wij stimuleren het gebruik van milieuvriendelijke auto's en deelauto's. Er komen voldoende elektrische oplaadpunten, verspreid door de stad. Oude vervuilende auto's worden geweerd, bijvoorbeeld met milieuzones rondom alle publieksfuncties. Er wordt meer gehandhaafd op verkeerd afgestelde auto's en brommers.
17. De gemeente neemt het initiatief tot een emissieloos stadsdistributie systeem. Dit houdt in dat uitsluitend emissieloze voertuigen de stad van voorraad zullen voorzien op alle vlakken.
18. In samenwerking met andere gemeenten in Zuid-Limburg start de gemeente een project waarbij bewoners zelf luchtvervuiling (stikstof, fijnstof, afkomstig van het verkeer, de landbouw en schoorstenen) kunnen meten. Bij te hoge metingen worden vervolgens adequate bronmaatregelen genomen.
19. Er wordt een nieuwe inventarisatie gemaakt van geluidshinder door verkeers- en vliegtuiglawaai. Hierbij wordt niet alleen gebruik gemaakt van modellen, maar ook actuele geluidshinder gemeten (ook van 'lawaaimakers'). Dit dient te leiden tot een nieuw geluidsoverlast saneringsprogramma.

1.4 GEZOND KLIMAAT

GroenLinks zet zich in voor een gezond en goed leven, nu en in de toekomst. Een gezonde leefomgeving reikt natuurlijk verder dan alleen Heerlen. Maar uiteindelijk gaat het erom dat we allemaal doen wat we kunnen, ook op lokaal niveau. De wereldwijde afspraken om klimaatverandering een halt toe te roepen, passen we natuurlijk toe in onze gemeente.

GroenLinks Heerlen streeft naar een klimaatneutrale gemeente in 2040 (conform de doelen in het document Parkstad Limburg Energietransitie, PALET 3.0). De gemeente stimuleert initiatieven met betrekking tot de opwekking van duurzame energie en het vermijden van CO₂-uitstoot.

Programmapunten

1. De energietransitie zoals beschreven in de omgevingsvisie Limburg en de Parkstad Limburg Energietransitie (PALET) en de Regionale Energietransitie Zuid-Limburg (RES) wordt versneld voortgezet. GroenLinks wil het projectteam dat zich met de energietransitie bezighoudt, voldoende ruimte en middelen geven om minimaal de gestelde transitie van 30% in 2030 te kunnen realiseren. Hoewel draagvlak bij te nemen maatregelen belangrijk is, dient weerstand tegen nieuwe initiatieven niet per definitie te leiden tot het daarvan afzien. Goede communicatie is essentieel, daarbij dienen inhoudelijke argumenten op een goede, transparante manier mee te wegen.
2. Er is behoefte aan energieopslag en energieruggave voor als het bijvoorbeeld donker is en zonnepanelen niet functioneren, dan wel wanneer bij windstille windmolens onvoldoende stroom produceren. De gemeente ondersteunt onderzoeken naar andere relatief kleinschalige duurzame energievormen, waaronder waterstof en energieopslag en teruggave via elektrische auto's.
3. Bij bestaande (particuliere) woningen moet verduurzaming lonend zijn. Energiemaatregelen moeten zich terugverdienen door lagere energiekosten. De onrendabele kosten zullen moeten worden gesubsidieerd.

4. Een belangrijke stap richting de energietransitie wordt gerealiseerd door woningen beter te isoleren. In de winter wordt warmte beter vastgehouden terwijl in de zomer de warmte beter buiten wordt gehouden. Hierdoor wordt het energieverbruik voor warmte en verkoeling lager. Nieuwbouwwoningen moeten beter geïsoleerd worden terwijl voor bestaande woningen dit wordt gestimuleerd middels onder andere subsidies.
5. Aan verschillende vormen van bio-energie kleven grote bezwaren. Mestverwerking wordt afgewezen omdat de bron van de mest vooral de intensieve veehouderij is, die in omvang sterk moet worden verminderd. We wijzen ook het gebruik van landbouwgewassen zoals maïs voor energiewinning af. Alleen hout afkomstig van snoeiafval mag worden gebruikt. Er worden hierbij geen geïmporteerde houtpellets gebruikt.
6. De gemeente gaat samen met bewoners en bedrijven werken aan het aardgasvrij maken van wijken. Hiervoor krijgen ze meer financiële en juridische mogelijkheden. We zetten in op elektriciteit, aardwarmte (geothermie) en warmte uit water (aquathermie) als duurzame bronnen voor de verwarming van gebouwen en industrie. Daarbij kan restwarmte uit de industrie worden gebruikt om huizen te verwarmen. Waar nodig regelen we financiële compensatie voor mensen die met hun wijk overstappen op alternatieven voor gas.
7. Windmolens worden aangelegd in samenspraak met de burgers, verenigd in energiecollectieven of –coöperaties. Er is in Heerlen binnen de gestelde normen plek voor 4 tot 8 windmolens. GroenLinks sluit zich aan bij het initiatief in Heerlen-Zuid.
8. GroenLinks is tegen kernenergie. De kernafval blijft op zeer lange termijn een probleem, dat niet binnen enkele generaties opgelost kan worden. De gemeente blijft daarom samen met de regio optrekken om België aan te sporen om de kerncentrales in Tihange (Hoei, zuidelijk van Luik) zo spoedig mogelijk te sluiten.
9. GroenLinks pleit voor de oprichting van een maatschappelijk energiecentrum, waarbij enerzijds zoveel mogelijk duurzame energie wordt opgewekt ter bevoordeling van onze inwoners en anderzijds onderzoek wordt verricht naar innovatieve vormen van energieopwekking.
10. Er zijn enkele grote windmolens in Heerlen-Zuid gewenst. Als elders grote windmolens vanwege de omgeving niet kunnen worden geplaatst (geluidhinder, slagschaduw) dan wordt een concessie gedaan aan het rendement door kleinere molens en andere vormen van windenergie te plaatsen (windtorens, windvliegers).
11. Nieuwe zonnepanelen worden vooral op daken of overdekte parkeerplaatsen (zoals bij Carbon6) aangelegd. Er komen in beginsel pas zonnepaneelvelden op landbouwgronden als de mogelijkheden op daken en dergelijke zijn uitgeput. Om initiatiefnemers in een vroeg stadium hierin duidelijkheid te verschaffen wordt op korte termijn een beleidsnota opgesteld waarin eenduidig wordt aangegeven waar zonnepanelen wel en niet gewenst zijn. Het zonnepanelenproject in Parkstad en DUW Parkstad worden meer onder de aandacht gebracht bij bewoners, verenigingen en bedrijven.
12. Er komt meer capaciteit voor projecten ten behoeve van de energietransitie, waaronder de verdere introductie van groene waterstof en een voortvarende voortzetting van het Mijnwaterproject. De (ondergrondse) infrastructuur zal moeten verbeteren en worden uitgebreid.
13. Het programma van het energiezuiniger maken van de straatverlichting wordt voortgezet, vooral door de toepassing van LED-verlichting. Daarbij geeft LED-straatverlichting minder lichtoverlast en lichtvervuiling voor de omwonenden. De straatverlichting gaat uit (of wordt gedimd) als er geen verkeer is en weer aan als bewegingssensors dit aangeven. Op termijn kan de straatverlichting wellicht energieneutraal gemaakt worden door de energiezuinige LED-verlichting te combineren met zonnepanelen. Tijdens reguliere reparatie- en onderhoudsbeurten worden deze nieuwe armaturen geplaatst.
14. Ook voor bestaande gebouwen en nieuwbouw, met name bedrijfspanden en kantoorgebouwen, wordt gestreefd om zoveel mogelijk sensor LED-verlichting te gebruiken. Deze gebouwen laten veelal het licht aan staan gedurende de nacht. Gebruik van sensorlampen zou veel energie besparen en tegelijkertijd nachtwerk niet verstoren.
15. Met woningcorporaties worden afspraken gemaakt over het verder verduurzamen van de woningen, zonder de woonlasten te verhogen. Bij renovaties van huurwoningen zullen deze zoveel mogelijk energieneutraal worden gemaakt.

16. Nieuwbouwwoningen worden zo energieneutraal mogelijk gebouwd.
17. Er wordt geëxperimenteerd met het natuurinclusief en ecologisch wonen.
18. Lokale energieopwekking en energiecoöperaties worden zoveel mogelijk in samenspraak met omwonenden gestimuleerd, zodat zij, die de lasten (van bijv. windmolens) ervaren, er ook de vruchten (goedkope, schone energie) van plukken. Inwoners en bedrijven dienen gestimuleerd te worden om duurzame energiebronnen te benutten. Naast betere isolatie en zonnepanelen voor individuele woningen en bedrijven, dienen samenwerkingsprojecten aangemoedigd te worden. Zo kunnen wijkverenigingen samen bijdragen aan de realisatie van een duurzame buurt verwarming. Bedrijventerreinen kunnen gemeenschappelijk een geothermische warmtebron (mijnwater) gaan benutten. Ter ondersteuning dienen gemeenten hiervoor subsidie te verlenen, alsmede technische en juridische kennis te verstrekken.
19. Regenwater wordt waar mogelijk niet via het riool afgevoerd, maar 'afgekoppeld' en vastgehouden in de bodem of afgevoerd naar vijvers, waterpleinen of beken. Gemengde rioolssystemen worden niet 'gerelined' (van een kous of coating voorzien) maar worden voor zover mogelijk omgebouwd naar gescheiden afvalwater- en regenwatersystemen
20. De gemeente dient regenwaterrecuperatie (d.w.z. het hergebruiken van regenwater dat via daken is opgevangen) te stimuleren. Dit komt in Nederland nog niet veel voor, maar is door het Nederlandse natte klimaat uiterst geschikt om toe te passen. Het afgekoppelde regenwater kan direct naar de ondergrondse regenwatertank stromen om vervolgens te kunnen gebruiken voor allerlei doeleinden (mits de benodigde filtering). GroenLinks vindt dat de gemeente dit moet subsidiëren.
21. Particuliere woningeigenaren worden gestimuleerd hun tuin te vergroenen, tegels te verwijderen en hun regenpijpen af te koppelen, zodat regenwater kan worden opgevangen in de eigen tuin. Het programma "Steenbreek" wordt geïntensiveerd.
22. De gemeente gaat beter handhaven op het landelijk verbod van gratis plastic zakken binnen de horeca. Zo veroorzaakt dit enkel klimaat- en milieuschade.

H2: HEERLEN, EEN SOCIALE GEMEENTE

2.1 INTRODUCTIE

In de gemeente Heerlen moet iedereen een fatsoenlijk bestaan kunnen opbouwen, iedereen moet mee kunnen doen. Dit is in Heerlen niet vanzelfsprekend: het gemiddelde inkomen is met € 22.900 laag en 11% van de huishoudens heeft een inkomen op of rond het sociaal minimum. Ruim vierduizend mensen (8,9% van de beroepsbevolking) moeten rondkomen van een bijstandsuitkering.⁵ GroenLinks wil dat deze armoede wordt teruggedrongen. Vooruitlopend op het basisinkomen, is het minimumloon te verhogen naar 14 €/u. De gemeente zal eigen werknemers, zoals werkenden bij Werk Voor Heerlen B.V. een minimumloon van 14 €/u betalen. Ook zal Heerlen acties moeten ondernemen op gebied van (sociale) woning aanbod.

GroenLinks Heerlen staat voor een gezonde stad waarin een gezond leefklimaat heerst, waardoor burgers in goede gezondheid kunnen leven. De leefomstandigheden moeten dat gezonde leven stimuleren en belemmeringen die welzijn en gezondheid negatief beïnvloeden, moeten worden weggenomen. Voorop staat de randvoorwaarden te creëren, dat iedereen een zinvol leven kan leiden in buurten en wijken waar het plezierig wonen is. Daarvoor willen we eerlijk delen. In onze gemeente krijgt iedereen een eerlijke kans op goed (vrijwilligers)werk, een fatsoenlijk inkomen en een betaalbare woning. Wij zorgen ervoor dat iedereen gebruik kan maken van menselijke zorg en het allerbeste onderwijs. Iedereen moet mee kunnen doen, via een betaalde baan, uitkering/basisinkomen, vrijwilligerswerk of op school. Wij willen de economische en sociale armoede in Heerlen verder terugdringen. Hoe wij dit willen bereiken komt in de paragrafen 2.2 – 2.7 aan bod.

2.2 EERLIJKE KANSEN

Wie je ouders zijn, mag niet bepalen hoe ver je kunt komen of hoe groot je kunt dromen. Ieder kind verdient een goede start. Ons onderwijs moet er daarom op zijn gericht dat alle kinderen zich naar vermogen kunnen ontplooiën. Als kinderen beginnen met achterstanden dan moeten die worden weggewerkt, zodat kinderen hun talenten verder optimaal kunnen ontwikkelen. Geen enkele jongere mag voortijdig afhaken of worden afgeschreven. Voor leerplichtigen die buiten de boot dreigen te vallen, worden oplossingen op maat gezocht. Op school en daarbuiten geven wij kinderen de ruimte middels voldoende sport- en speelvoorzieningen. Voor kinderen die in een achterstandspositie verkeren of in armoede leven, zullen deze voorzieningen voldoende bereikbaar moeten zijn. Soms komen kinderen of jongeren in zulke grote problemen dat zij integrale, professionele hulp nodig hebben. Die hulp moet dan vroegtijdig voorhanden zijn, omdat dan veel leed kan worden voorkomen. De zorg moet goed aansluiten bij wat kinderen en jongeren nodig hebben. Daarom moeten kinderen en hun ouders ook zélf een stem hebben in het zoeken naar de beste oplossing. Armoede wordt vaak van ouders op kinderen doorgegeven. Omdat dit hardnekkige problemen zijn, zal een versterking van de inspanningen moeten plaatsvinden. We gaan uit van een brede kijk op gezondheid waarbij het gaat om het totale welbevinden van mensen.

Programmapunten

1. De Gemeente Heerlen sluit zich aan bij de Beweging Positief Gezond Limburg voor een vitalere samenleving waarin alle mensen meedoen.
2. We bestrijden laaggeletterdheid bij zowel kinderen als volwassenen, van zowel Nederlanders als medelanders, door actief programma's op maat aan te bieden.
3. We willen dat er in een heel vroeg stadium opvoedondersteuning kan worden geboden. Gezond leven moet je leren: dat gebeurt van jongs af aan met programma's waarmee jongeren, maar ook ouderen, gestimuleerd worden om gezond te eten en voldoende te bewegen. De ontbijt- en lunchprojecten op lagere scholen worden uitgebreid (project Gezonde Basisschool).

⁵ CBS. (apr, 2020). *Kerncijfers gemeente Heerlen*.

4. Alle kinderen, die bijlessen nodig hebben, moeten deze kunnen krijgen ongeacht het inkomen van hun ouders. Waar nodig zal de gemeente een financiële bijdrage leveren voor kinderen van ouders met een laag inkomen. Ieder kind moet tot zijn recht kunnen komen.
5. Allochtone kinderen (kinderen met een migratieachtergrond) worden vaak op de basisschool onderschat en krijgen daarom een te laag advies voor voortgezet onderwijs. Getalenteerde allochtonen krijgen ook met deze problematiek te maken. Daarom wordt onderzoek gedaan om de doorstroom van allochtone kinderen te beïnvloeden en hun toekomstige kansen te vergroten.
6. Er moet een dekkend netwerk van integrale kindercentra komen, waar 'gewone' schoolse activiteiten gecombineerd worden met buitenschoolse activiteiten en professionele begeleiding op maat. GroenLinks wil dat de gemeente modern onderwijs stimuleert, waarin aandacht is voor maatschappelijke vraagstukken zoals leefstijl, duurzaamheid, omgaan met geld, cultuuronderwijs, seksuele en genderdiversiteit, enz.
7. Er moet in Heerlen een breed aanbod aan onderwijs blijven.
8. Iedere jongere zit op school of volgt een leerwerktraject; geen enkele leerplichtige jongere zit thuis. Bij problemen wordt samen met de jongere bekeken wat daarvan de oorzaak is. Er wordt snel naar een passende oplossing gezocht, waarbij de gemeente de regie heeft.
9. Met het bedrijfsleven maakt de gemeente afspraken over mentor- en coachingsprojecten en stage-/leerplekken voor (vroegtijdige) schoolverlaters.
10. Voor goed onderwijs zijn goede schoolgebouwen nodig: gebouwen die schoon, veilig, comfortabel, duurzaam en groen zijn. Op hygiëne wordt niet bezuinigd. De gemeente heeft een onderhoudsprogramma dat is gericht op duurzaamheid en energietransitie.
11. Het sociale klimaat is erop gericht dat ongezond leven minder acceptabel wordt gevonden. Overgewicht, en ook roken en alcoholgebruik, worden actief aangepakt. Waar nodig wordt medische ondersteuning geboden. De beschikbaarheid en aantrekkelijkheid van gezond voedsel worden vergroot. Voor mensen met weinig geld wordt gezond leven praktisch makkelijker gemaakt.

2.3 IEDEREEN DOET MEE

Voor ieder mens is het belangrijk om te werken of om op een andere manier bij te dragen aan de samenleving. GroenLinks wil dat iedereen ook kan meedoen in een inclusieve samenleving. Via betaald werk, school, vrijwilligerswerk of als mantelzorger. Mede om eenzaamheid te voorkomen, worden onder andere via sociaal werk en verenigingsleven tal van activiteiten aangeboden. Als actief meedoen niet lukt, is het de taak van de overheid om mensen te helpen, bijvoorbeeld met extra ondersteuning of begeleiding. Wij vertrouwen op de eerste plaats op de keuzes van mensen zelf en dat zij zelf ook verantwoordelijkheid nemen, maar zullen waar nodig sturend en regulerend optreden. Heerlen is op zich een sociale gemeente met, in vergelijking tot veel andere gemeenten, bovengemiddeld goede sociale voorzieningen. Echter betekent dat niet dat we daarmee op onze lauweren kunnen rusten. Er zullen continu inspanningen nodig zijn om het voorzieningenniveau tenminste te behouden en waar mogelijk te verbeteren.

Programmapunten

1. GroenLinks Heerlen wil dat iedere werkzoekende contact heeft met één medewerker die zijn dossier, talenten en competenties goed kent en ondersteuning op maat kan bieden.
2. Recente problemen, waarbij uitkeringsgerechtigden bij kleine misstappen direct als misbruiker worden weggezet en handhaving buitenproportioneel is, mogen niet meer voorkomen. Bij interpretatie van regels wordt niet meer alleen van wantrouwen uitgegaan, maar wordt de menselijke maat als beoordelingskader gebruikt.
3. GroenLinks wil dat de inkomenspositie van minima structureel en aanzienlijk verbetert. Te denken valt aan het experimenteren met een basisinkomen, inclusief de toeslagen voor huur en zorg (en kinderen indien dat aan de orde is).
4. GroenLinks pleit voor een verhoging van het minimumloon naar 14 €/u. Dit geldt vooral ook voor de gemeente als werkgever.
5. Volgens landelijk beleid dienen jeugdige nieuwkomers taalessen, binnen de internationale schakelklas (ISK), te volgen in het Emma-College te Hoensbroek. De gemeente dient een reiskostenvergoeding te verstrekken.

6. Zolang het minimumniveau feitelijk te laag is om fatsoenlijk van te leven, zeker voor gezinnen met kinderen, ondersteunt de gemeente particuliere initiatieven zoals de Voedselbank (bijvoorbeeld met huisvesting en transportmiddelen), de Stichting Leergeld en/of de Vincentiusvereniging, kringloopwinkels en burenhulp- en maaltijdprojecten.
7. Omdat 55+'ers moeilijk een nieuwe baan vinden, moet het bij werkgevers acceptabeler worden om oudere mensen in dienst te nemen. De gemeente zal experimenteren met maatwerk bij het vinden van een baan en het stopzetten van de sollicitatieplicht, als blijkt dat dit geen meerwaarde heeft voor de sollicitant of het bedrijf.
8. Wij vinden dat ook mensen in de bijstand met respect behandeld dienen te worden. De gemeente zal daarom een meldpunt oprichten waar bijstandsgerechtigden zich bij kunnen melden indien ze van mening zijn dat er met te weinig respect is gehandeld. Dit loket rapporteert jaarlijks zijn bevindingen aan de gemeente, die hier vervolgens werk van maakt.
9. Mensen met een beperking moeten een eerlijke kans krijgen op de arbeidsmarkt. Met bedrijven wordt onderhandeld over het in dienst nemen van mensen met een beperking.
10. Er moet voldoende goed opgeleid (technisch) personeel zijn. De gemeente ondersteunt initiatieven waar onderwijs en ondernemers nauwer gaan samenwerken. Dit zorgt o.a. voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en zorgt dat de Heerlense (jonge) burger aan het werk blijft/komt.
11. GroenLinks wil armoede voorkomen. Wij kiezen voor ruimhartige inkomensondersteuning (middels bijzondere bijstand) zodat mensen met een minimum uitkering of met een inkomen rond de armoedegrens zich niet uitgesloten voelen en hun kinderen gewoon mee kunnen (blijven) doen aan sportieve-, culturele- en schoolactiviteiten.
12. Om een armoedeval te voorkomen moet betaald werken lonen, zowel bij re-integratie, maar ook bij werken met behoud van uitkering. Uitkeringsgerechtigden mogen meer bijverdienen. Ook voor uitkeringsgerechtigden beloont de gemeente vrijwilligerswerk. Mantelzorgers met zelf een laag inkomen mogen in aanmerking komen voor een vergoeding die meer in relatie staat met de uitgespaarde professionele zorg.
13. GroenLinks kiest voor een actieve aanpak van de schuldenproblematiek via goede preventie, schuldsanering en nazorg. Aan schulden mag niet worden verdiend.

2.4 PERSOONSGERICHTE ZORG

Een goede gezondheid is voor iedereen van groot belang. Daarom ondersteunt GroenLinks Heerlen initiatieven die de vitaliteit en weerbaarheid, en daarmee de gezondheid, van mensen vergroten. Door sport en beweging te stimuleren, te werken aan gezonde lucht en gezonde voeding aan te bieden op scholen, willen we ziekte en andere gezondheidsproblemen proberen te voorkomen.

Mensen verdienen persoonsgerichte zorg. GroenLinks wil dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen in hun eigen vertrouwde omgeving (lees: levensloopbestendige woningen). In de zorg staan mensen die hulp nodig hebben centraal, met hun eigen talenten en hun eigen behoeften. Dát moet het uitgangspunt zijn, in plaats van de regels van de gemeente of de zorgverleners. Wij vinden ook dat de zorg breder moet zijn dan alleen het beter maken van de patiënt. Er moet oog zijn voor alle problemen waar mensen mee te maken hebben, zoals werk, inkomen, wonen, gezondheid en jeugdbeleid. Al die terreinen moeten niet apart maar in samenhang worden aangepakt.

Het is belangrijk dat mensen hun eigen leven zo goed mogelijk zelfstandig kunnen regelen en dat hulpverleners dat ondersteunen door een goede samenwerking en effectief netwerk. Van hen verwachten we een 'eropaf-mentaliteit' en adequaat optreden; de regie ligt bij de gemeente.

Programmapunten

1. Voorkomen is beter dan genezen: de gemeente investeert in het voorkomen van (gezondheids)problemen door goede voorlichting. De gemeente zorgt voor een loket waar men met vragen over opgroeien en opvoeding gemakkelijk terecht kunnen.
2. Kwetsbaarheid van ouderen vraagt een tijdige en goede analyse, samen met een daarop afgestemde aanpak. Goede monitoring van mogelijke discrepantie tussen vraag en zorgaanbod is belangrijk en wordt structureel georganiseerd.

3. Voor senioren en mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking komt er een gevarieerd aanbod aan sport- en bewegingsactiviteiten, afgestemd op hun behoeften.
4. GroenLinks stimuleert een beweging in Heerlen die aansluit bij het landelijke programma 'Alles is gezondheid' (www.allesisgezondheid.nl). Gemeenten, bedrijven en zorg- en onderwijsinstellingen ondernemen gezamenlijk acties om de bevolking gezonder en vitaler te maken.
5. In een open gesprek moet worden geïnventariseerd wat mensen belangrijk vinden en wat hen kan helpen te bereiken wat nog niet gelukt is; maatwerk staat voorop: simpel als het kan, complex als het moet.
6. De Fit&Fun-regeling voor sport en sociale activiteiten vanuit de participatiewet-uitkering wordt verhoogd van €75 per jaar naar €150 jaarlijks.
7. De inrichting van zorg en welzijn vraagt altijd om verbetering, met ruimte om te innoveren, zodat iedereen met een zorg- of hulpvraag de juiste zorg krijgt.
8. Er is per gezin één aanspreekpunt voor alle vragen die zij hebben rondom zorg en welzijn, in plaats van voor elk probleem een ander aanspreekpunt. Via buurtteams worden persoonlijke en maatschappelijke problemen integraal aangepakt.
9. Een van de grootste uitdagingen de komende jaren is een flexibel en gedifferentieerd verblijfsaanbod te creëren voor ouderen, een aanbod dat het gat dicht tussen thuis en ziekenhuis of verpleeghuis. Thuiswonende ouderen die tijdelijk meer hulp nodig hebben, moeten snel op een veilige plek kunnen rekenen.
10. De zorg moet bij voorkeur in de buurt en dicht bij de mensen geleverd worden en gebaseerd zijn op persoonlijk contact. Om maatschappelijk participatie te bevorderen en eenzaamheid te bestrijden is er in de buurten een evenwichtig aanbod van sociale activiteiten.
11. De gemeente Heerlen telt negentien zorggerichte opleidingen waarvan er een aantal behoren tot topopleidingen van Nederland. GroenLinks Heerlen pleit daarom dat de gemeente gaat investeren in de samenwerking tussen onderwijsinstelling, zorginstelling en zorgvrager. Die samenwerking moet leiden tot een betere levenskwaliteit voor de zorgvrager en een verlaging van de druk voor de zorg.

2.5 BETAALBARE WONINGEN

Iedereen moet goed en betaalbaar kunnen wonen in iedere wijk. GroenLinks wil harde afspraken met woningcorporaties zodat zij voldoende sociale woningen bouwen. Ook voor ouderen en mensen met een beperking die een aangepaste woning nodig hebben. Woningcorporaties en zorgverleners trekken hierin gezamenlijk op. Met projectontwikkelaars maken we afspraken over de bouw van voldoende huurwoningen en betaalbare koopwoningen voor mensen met een middeninkomen. Wij willen voorkomen dat er straks alleen nog wijken zijn voor hoge en voor lage inkomens. Dat houdt in dat alle buurten een gevarieerd woningaanbod krijgen. In verschillende grootte en prijsklassen, in voorzieningsniveau (voor alle leeftijdsklassen) en zowel huurwoningen als particulier eigendom. Dit wordt ook nagestreefd in grotere wooncomplexen die een divers aanbod van appartementen krijgen. Verder willen we energiezuinige woningen bouwen. Het behalen van de doelen van de energietransitie is daarbij de minimale ondergrens. Dat is niet alleen goed voor de portemonnee van de bewoners, maar ook voor het klimaat.

Programmapunten

1. De wachtlijsten voor woningzoekenden worden aangepakt. Het regionale woningtekort aan vooral goede en goedkope huisvesting wordt verminderd. Ook wordt in stadsvernieuwingsprojecten ingezet op verduurzaming en ombouw van kantoren naar woningen.
2. Met de woningcorporaties stellen we de doelstellingen van hun primaire taak vast: het aanbieden van voldoende sociale en duurzame huurwoningen. Om de financiële armslag van de woningcorporaties te vergroten biedt de gemeente actieve ondersteuning aan om de verhuurdersheffing sterk te verminderen of af te bouwen.
3. Via de vergunningverlening wordt geregeld dat nieuwe woningen (zowel koop- als huurwoningen) energieneutraal zijn. Bestaande woningen worden bij renovatie zoveel mogelijk energieneutraal gemaakt. Een specifieke en niet eenvoudige opgave is het aan de eisen van deze tijd laten voldoen van oude woonbuurten, deels met monumentale waarde, zoals oude mijnwerkersbuurten.

Het behoud van deze monumentale waarde heeft de voorkeur, maar we moeten ook erkennen dat oude woningen en stedenbouw (bijvoorbeeld smalle straten en geen parkeervoorzieningen bij de woningen) ook nadelen hebben. In overleg met de bewoners zullen verbeteringen moeten worden gerealiseerd.

4. Voor de renovatie of sloop van verouderde koopwoningen komt een stimuleringsfonds, waarbij het opkopen door woningcorporaties mogelijk wordt gemaakt.
5. Er zijn meer betaalbare woonruimten voor mensen met een beperkt inkomen dringend nodig. Door leegstaande kantoren en winkelpanden, leegstaande kloosters of andere panden in de gemeente beschikbaar te maken, kan dit probleem mede worden aangepakt. De gemeente richt een fonds op om initiatiefnemers hulp te kunnen bieden bij de start van hun initiatief.
6. De gemeente stimuleert een woningcorporatie bij het realiseren van tenminste vijftig 'tiny houses' in een dan wel enkele gebieden waar eerst gewone woningen of appartementen stonden.
7. Wij vinden het belangrijk dat er binnen de gemeente voldoende maatschappelijke opvang is: woonplekken waar mensen tijdelijk kunnen worden opgevangen. Mensen die de maatschappelijke opvang verlaten, krijgen daarna zo snel mogelijk een huurwoning.
8. Er wordt gezorgd voor voldoende veilig gelegen, zorgtoegankelijke en levensloopbestendige woningen. Vanwege de toenemende vergrijzing wordt specifiek gezorgd voor aangepaste woningen voor (alleenstaande) ouderen, bijvoorbeeld in de vorm van 'knarrenhofjes'. Door het aanbod van deze woningen te vergroten, ontstaat weer doorstroming vanuit gezinswoningen.
9. De gemeente werkt mee aan herbestemming van leegstaande winkels, kantoren of kerken. Sloop is de laatste optie als hergebruik niet meer mogelijk is.
10. De lijst met gemeentelijke monumenten wordt aanzienlijk uitgebreid.

2.6 SOCIALE OVERHEID

Om bovengenoemde allemaal te kunnen realiseren is een overheid nodig die bereid is de benodigde te faciliteren. Bovendien is een duidelijke communicatie tussen burgers en het bestuur noodzakelijk om de beoogde impact van initiatieven te bereiken. Dit is verder toegelicht in de subparagrafen hieronder.

Bestuur

De samenleving verandert snel en daarom willen we dat de sturende overheid verandert naar een faciliterende overheid. Daarvoor is een cultuurverandering binnen het gemeentelijk apparaat nodig, dat kost tijd maar de gemeente levert de benodigde kwaliteit. Om dit te bereiken werkt Heerlen samen met de andere gemeenten in de regio, in de eerste plaats binnen Parkstad. Steeds meer taken worden via de Wet Gemeenschappelijke Regelingen georganiseerd. Hierbij kan de slagkracht vergroot worden, maar de keerzijde is dat de democratische controle door de gemeenteraad steeds meer op afstand komt. Dit is een onwenselijke ontwikkeling. Een kritische herbeschouwing van de gemeenschappelijke regelingen en de organisatie hiervan is gewenst. Echter, verdergaande samenwerking met omliggende gemeenten is noodzakelijk, gezien de taken die door de diverse decentralisaties aan de gemeenten zijn toebedeeld.

Transparantie en toegankelijkheid

GroenLinks ziet veel initiatieven in Heerlen die door een slechte verbinding tussen de bewoners en de gemeente niet de beoogde impact kunnen maken. Deze "verbinding" tussen de bewoners en de gemeente zal duidelijker, sneller en toegankelijker moeten worden. GroenLinks Heerlen streeft ernaar deze verbinding maximaal transparant te laten plaatsvinden. Immers, transparant beleid leidt tot controleerbaar en verantwoordbaar beleid. Deze impact kan gerealiseerd worden middels meer directe democratie.

Meer directe democratie, in de vorm van meer referenda, leidt namelijk tot meer transparantie. Zo dienen alle gegevens openbaar te zijn, zodat de Heerlense inwoner een goed afgewogen keuze kan maken. Meer transparantie leidt tot meer modernisering. Zo zal de gemeente modernere middelen moeten gebruiken om aan zoveel mogelijk inwoners de gegevens en de stemtool kenbaar te maken.

Meer modernisering leidt dan weer tot meer dualisme. Zo zal ook de gemeenteraad zijn controlerende taak veel beter kunnen uitvoeren omdat alle gegevens helder en eenvoudig ter inzage zullen worden gesteld. Meer dualisme leidt tenslotte tot een gezonde en vitale gemeente. Met een gemeenteraad die doet waarvoor het is opgericht: het controleren van het College van Burgemeester en Wethouders.

H3: HEERLEN, EEN GEMEENTE MET TOEKOMST

3.1 INLEIDING

De gemeente Heerlen kampt al jaren met vergrijzing.⁶ Volgens het CBS bestaat momenteel maar liefst een kwart van de Heerlense bevolking uit mensen die 65 jaar of ouder zijn. Op de huidige koers zal dit percentage op den duur stijgen naar 55,7%. Het gevolg van deze huidige ontwikkelingen is dat veel jong talent 'emigreert' naar Maastricht en de Randstad en dat oudere mensen die hun arbeidzame leven elders hebben beëindigd naar onze streek (terug) verhuizen. Door de vergrijzing zullen de WMO- kosten voor Heerlen verder stijgen en zal de behoefte aan aangepaste, levensloopbestendige woningen toenemen. Deze kanteling vraagt forse aanpassingen om onze gemeente aantrekkelijker te maken voor jong én oud.

Om een gezonde gemeente met een evenwichtige bevolkingsopbouw te worden is het noodzaak dat de nieuwe generatie verbonden blijft met de gemeente en provincie. GroenLinks Heerlen ziet dan ook de noodzaak om de nieuwe generatie aandacht te geven, omdat zonder hun cruciale sectoren, sectoren zoals de zorg, het onderwijs, dienstverlening, bedrijfsleven en horeca, die het nu al moeilijk hebben, nog meer problemen zullen krijgen met het werven en vasthouden van personeel. Zonder de nieuwe generatie zal de nu al overbelaste zorg het steeds drukker krijgen en minder personeel overhouden. Een goede balans tussen jong en oud is van uiterst belang. Hoe wij die balans willen herstellen staat beschreven in de paragrafen 3.2 – 3.5.

3.2 WONINGNOOD JONGEREN

Een welbekend nationaal probleem is de problematische huisvesting. Helaas is dit probleem ook aanwezig in Heerlen. Zowel studenten als starters op de woningmarkt maken tegenwoordig amper kans op een fatsoenlijke woonruimte. Jongeren die op kamers gaan, worden uitgebuit door veel te hoge huurprijzen. Jongeren die als starter dringend op zoek zijn naar een (sociale) huurwoning moeten jarenlang wachten om ook maar een kleine kans te maken op een woonruimte. Wij pleiten voor een actievere bijdrage van de overheid voor het creëren van een groter aanbod aan woonruimtes.

Programmapunten

1. Het Nieuwe Maankwartier is niemand ontgaan. Een groot complex dat Heerlen helpt met een nieuwe uitstraling. Echter, het is jammer dat er een hoop leeg staat. Dit komt mede doordat het een commercieel project is. GroenLinks Heerlen wil dat dit wordt veranderd naar een maatschappelijk project zodat de leegstaande ruimte gebruikt kan worden voor bijvoorbeeld starterswoningen en kamers voor studenten.
2. De gemeente gaat meer energie steken in het vinden van passende huisvesting voor zowel jongeren als andere starters op de woningmarkt. Er dient intensiever contact te zijn met woningcorporaties en geïnteresseerde particulieren omtrent de mogelijkheden.
3. De gemeente dient strenger op te treden tegen huisjesmelkers die kamers verhuren met te weinig comfort tegen te hoge huurprijzen. Bestuurlijke boetes dienen sneller te worden opgelegd aan verhuurders en gemeente moet de huurders meer de hand toereiken door bijvoorbeeld een platform te maken waar men terecht kan voor informatie wat je rechten zijn en voor advies.
4. GroenLinks pleit voor een Stichting Studentenhuisvesting in Heerlen.
5. De bouw van de studentencampus aan de Rector Driessenweg wordt sterk aangemoedigd door GroenLinks en dient meer gepromoot te worden door de gemeente.
6. GroenLinks pleit voor meer samenwerking met Maastricht University, Open Universiteit, RWTH Aachen en Zuyd Hogeschool. Veel studenten hebben geen idee dat deze universiteiten ook prima bereikbaar zijn vanaf Heerlen.

⁶ CBS. (2021). *Jongeren en ouderen per gemeente*.

7. Een woning is geen beleggingsobject, maar een mensenrecht. GroenLinks pleit voor de invoering van een zelfwoonplicht. Dit houdt in dat als je een huis koopt, je er ook in moet wonen. Hiermee worden de steeds meer aanwezige huisjesmelkers bestreden.
8. GroenLinks is van mening dat onze studentenwoningen opgeknapt moeten worden. Het gevolg hiervan is dat meer studenten zullen worden aangetrokken naar de stad, wat onder ander resulteert in een levendiger stadscentrum. Tevens zal de levenskwaliteit van de studenten in Heerlen erop vooruit gaan. Dit willen we bereiken middels een opknapsubsidie. De hoogte van deze subsidie hangt af van meerdere factoren, zoals de staat van de woning, de reputatie van de verhuurder en de locatie van het studentenpand. De voorwaarde die aan de verhuurder gesteld wordt in ruil voor deze subsidie, is dat de huur voor een aantal jaren in percentage niet harder mag stijgen ten opzichte van de voorgaande jaren. Het aantal jaren dat het percentage niet overschreden mag worden is afhankelijk van de hoogte van de subsidie.
9. Twintig jaar geleden is de fout gemaakt om het Arcus College te laten bouwen en verhuizen naar Terworm/Coriopolis (naast Zuyd-Hogeschool). Nu heeft men spijt dat de binnenstad niet meer 'levendig' is. De gemeente moet actief meedenken om instellingen zoals de Open Universiteit, Zuyd Hogeschool en het VISTA College een plek te geven in de binnenstad.
10. GroenLinks pleit voor experimenten waarin jongeren en ouderen in hetzelfde wooncomplex kunnen wonen, zoals bijvoorbeeld mogelijk in het Maankwartier. Dit om de segregatie te bestrijden.
11. Er komt een buurtplatform waarin zowel jong als oud oproepen kunnen doen om elkaar te helpen, waarmee de kloof tussen jong en oud verder wordt verkleind.
12. Leegstaande panden in de binnenstad worden omgebouwd tot studieruimtes voor studenten en andere inwoners, die niet over een eigen werkplek beschikken.

3.3 OVERAANBOD WINKELS

Er is een groot overaanbod van winkelvloeroppervlak in Heerlen en in het bijzonder in het winkelcentrum. Dit is gedeeltelijk het gevolg van een verkeerd vestigings- en locatiebeleid, maar ook door de grote transitie die de detailhandel doormaakt. Dit door onder andere de enorme groei van het kopen via internet en thuisbezorgen. Het is daarom noodzakelijk dat Heerlen streeft naar een compact winkelcentrum. Bij leegstand dreigt vaak verloedering. Leegstaande verouderde winkelruimtes of kantoorgebouwen krijgen een nieuwe functie, bijvoorbeeld wonen of plek voor creatieve ondernemers, kunstenaars en startups. We ondersteunen projecten ten behoeve van het revitaliseren van bovenverdiepingen van winkels.

Programmapunten

1. De bestaande detailhandelsstructuur in de buurten en wijken blijft zoveel mogelijk gehandhaafd, zodat er in elke wijk voldoende voorzieningen zijn voor de dagelijkse boodschappen. Verdere uitbreiding van (mega)supermarkten en andere (perifere) detailhandel buiten de bestaande winkelcentra wordt tegengegaan. Giesen-Bautsch blijft het hart van de Heerlerbaan.
2. Er worden geen nieuwe bedrijfsterreinen meer ontwikkeld. Verouderde bedrijfsterreinen worden zo mogelijk opgewaardeerd.
3. Er komt één loket waar ondernemers en starters terecht kunnen voor vergunningen en vragen. Verder worden creatieve ondernemers, kunstenaars en startups ondersteund bij hun huisvesting.
4. Het vergunningenbestand wordt geactualiseerd, zodat bedrijven aan de eisen van deze tijd voldoen. Leegstaande bedrijfs- en kantoorgebouwen worden gebruikt voor innovatieve en creatieve ondernemingen, dan wel geschikt gemaakt voor bewoning. Verouderde bedrijfsgebouwen worden gesloopt, dan wel vernieuwd.
5. GroenLinks wil bedrijven aantrekken die milieuvriendelijk werken en tegelijkertijd de werkgelegenheid in Heerlen en Hoensbroek versterken. Het ondersteunen van de circulaire economie en het maatschappelijk verantwoord ondernemen is van groot belang. We staan achter het motto "Wees loyaal, koop lokaal".
6. Waar mogelijk wordt duurzame land- en tuinbouw in het stedelijke gebied versterkt. Dit om bij te dragen aan een kortere voedselketen. Streekproducten worden gepromoot. Hierover zullen gesprekken worden gevoerd met o.a. grote supermarktketens.

3.4 LEVENDIG HEERLEN

Achter de gemeente Heerlen schuilt een verhaal van geschiedenis en cultuur. Dat is iets wat Heerlen al heeft, dat de stad aantrekkelijk maakt. Het is belangrijk dat de gemeente ook vooruit gaat en aantrekkelijk blijft voor alle generaties. Het is daarom ook niet gek dat de jonge generatie naar studentensteden zoals Maastricht en Eindhoven vertrekken; steden die veel meer inspelen op de welvaart die de jongere generatie met zich mee kan brengen. De gemeente moet daarom meer investeren in onder andere het nachtleven in Heerlen. Dit is volgens de meeste jongeren niet heel aantrekkelijk en dat is wel iets wat de nieuwe generatie meeneemt in hun besluit als ze naar een studie op zoek gaan. Daarbij speelt namelijk niet alleen de inhoud van de studie een rol, maar ook de stad waarin men woont. Ook moet de gemeente kijken naar meer mogelijkheden waar jong en oud samen kunnen komen om van elkaar te leren. De gemeente moet het talent ook meer omarmen en stimuleren. Dit draagt allemaal aan een gemeente waar je jezelf kan ontwikkelen, opgroeien en zonder zorgen oud kan worden.

Programmapunten

1. Heerlen dient te experimenteren met nachtbussen en nachttreinen op uitgaansdagen. Ter aanmoediging van het nachtleven en voor de veiligheid in Heerlen dienen er minstens enkele bussen te rijden gedurende de uitgaansavonden in Heerlen. Dit is bevorderlijk voor de horecasector maar het zorgt er ook voor dat jong en oud veilig thuis kunnen komen.
2. Afschaffing van het huidig stelsel van sluitingstijden voor de horeca dat staat opgenomen in artikel 2:28 APV. Verplichte sluitingstijden gaan ten koste van het uitgaansleven en moeten derhalve worden afgeschaft naar Gronings model. Daarom pleit GroenLinks Heerlen voor vrije sluitingstijden.
3. De gemeente werkt veel meer samen met de Heerlense MBO- en HBO-onderwijsinstellingen en maakt aan de jeugd bekend dat de culturele sector in Heerlen aantrekkelijk is. De gemeente biedt overzicht van alle verschillende activiteiten, zoals musea, culturele instellingen en events gericht op de jeugdcultuur, maar ook horecazaken, etc.
4. De gemeente Heerlen telt negentien zorggerichte opleidingen waarvan er een aantal behoren tot topopleidingen van Nederland. GroenLinks Heerlen pleit daarom dat de gemeente gaat investeren in de samenwerking tussen onderwijsinstelling, zorginstelling en zorgvrager. Die samenwerking moet leiden tot een betere levenskwaliteit voor de zorgvrager en een verlaging van de druk voor de zorg.
5. Jong en oud mogen geen redenen hebben om zich te gaan vervelen. In Heerlen moet er voor iedereen wat te doen zijn. Er dient voldoende breed aanbod te zijn aan activiteiten en verblijfsmogelijkheden voor alle leeftijdsgroepen en verschillende vormen van binding. Dit kan bijvoorbeeld door centrale punten in de wijken te creëren of gebruik te maken van bestaande voorzieningen. Het aanbod moet divers en aantrekkelijk zijn, zoals bijvoorbeeld kookworkshops gegeven door de ouderen voor de jonge generatie. Het kan ook andersom door de jonge generatie die de oude generatie helpt met de nieuwste ontwikkelingen omtrent technologie.
6. In elke wijk moeten er voldoende groene speel- en beweegplekken zijn voor iedereen: kinderen, jongeren en ouderen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een openbaar skatepark; in het centrum zie je veel talenten die met passie hun sport uitoefenen op de fiets, skateboard, stepjes, etc. Geef deze mensen een plek om dit te beoefenen. De gemeente moet dit talent toejuichen en ze de kans geven om dit verder te ontwikkelen.

3.5 JEUGDZORG

Ook in Heerlen ondervindt de jeugdzorg veel druk. Opvallend veel van onze jongeren maken namelijk gebruik van de jeugdzorg. Sociaaleconomische factoren zijn hierop van grote invloed. Juist omdat er in Heerlen verklaarbaar veel jongeren kampen met gezondheidsproblemen, dient er dan ook veel meer geïnvesteerd te worden in onze jeugdzorg.

Programmapunten

1. Specifiek krijgt de jeugd aandacht om ze te leren gezond te leven. Risico's van overgewicht worden al vanaf de basisschool erkent en deze kinderen krijgen individuele begeleiding. Via uitbreiding van de ontbijt- en lunchprogramma's worden gezonde voeding en evenwichtige eetpatronen gestimuleerd (het project 'De Gezonde Basisschool'). GroenLinks Heerlen wil meer bewegen en sporten stimuleren. Sporten moet voor iedereen mogelijk zijn. Bij verschillende sportverenigingen kan een kennismakingsprogramma gevolgd worden. Hierbij is er speciale aandacht voor deelname door migranten.
2. Kinderen en jongeren in een probleemsituatie hebben samen met hun ouders zelf altijd een stem in de aanpak van de hulp. Zij zitten ook aan tafel wanneer professionals over hun situatie spreken.
3. Dat er wachtlijsten zijn voor de jeugdzorg vinden we onacceptabel. Hoe langer het kind wacht, hoe meer schade er ontstaat. Daarom dient de gemeente dringend meer te investeren in een capaciteitsuitbreiding in deze tak van de gezondheidszorg.
4. In Heerlen gaat gemiddeld een op de drie kinderen nooit langs de tandarts, terwijl dit voor hen gratis is. De reden dat zo absurd veel kinderen niet naar de tandarts gaan is de onwetendheid van diens ouders omtrent het belang van een goede mondzorg. Ieder kind heeft recht op goede tandartszorg, ongeacht de financiële angsten van hun ouders. Daarom pleit GroenLinks voor de herinvoering van de schooltandarts in alle basis- en middelbare scholen.⁷
5. De onderwijsdruk die op onze jonge generatie wordt gelegd is bijzonder hoog.⁸ Helaas is dit een probleem dat landelijk geadresseerd dient te worden. Echter, Heerlen moet onze jeugd helpen waar het kan. Daarom dient de gemeente zich actief in te zetten voor studerende die mentaal bezwijken onder de zware studie- of werkdruk. GroenLinks ondersteunt derhalve voorstellen met betrekking tot het mentale welzijn van onze jeugd.
6. Met de toenemende vergrijzing is er ook in Heerlen een tekort aan mantelzorg capaciteit en ligt er vaak een te grote (werk)druk op de mantelzorgers. Oplossing hiervoor is om meer te experimenteren en investeren in onze mantelzorg door ze beter te faciliteren op zoveel mogelijk vlakken. Dit begint bij een uitgebreid onderzoek naar de huidige situatie rondom mantelzorg en de behoeften van mantelzorgers in Heerlen.

3.6 FINANCIËN

Het is duidelijk dat de uitdagingen voor de komende jaren groot zijn en robuuste financiering noodzakelijk is om alle veranderingen te kunnen faciliteren. GroenLinks kiest daarom voor gezonde overheidsfinanciën die op lange termijn denkt. Het zou mooi zijn als we dit kunnen realiseren zonder de gemeentelijke lasten voor de inwoners te laten stijgen. Als dit toch onvermijdelijk is, dan staan wij voor het principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Maar dit betekent ook dat naar bijvoorbeeld de toeristenbelasting, de onroerendezaakbelasting en de tarieven voor parkeervergunningen gekeken moet worden. Als bezuinigingen noodzakelijk zijn, staan wij voor de bescherming van de kwetsbaren in de samenleving en kijken wij eerder naar bijvoorbeeld de noodzakelijkheid of frequentie van specifieke evenementen in de stad en de kosten daarvan.

Binnen Limburg loopt onder andere onze gemeente het hoogste risico om te bezwijken onder de tekorten. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ziet een factor van minstens 80% als een hoge mate van financiering met vreemd vermogen. Heerlen kent een percentage van 92%. De VNG geeft aan dat bij een percentage van meer dan 90% netto schuldquote voorzichtigheid geboden is. Heerlen kent een percentage van 97%. Terwijl de gemiddelde nettoschuld per inwoner in Nederland 1.970 euro is, bedraagt deze in Heerlen per 2021 4.540 euro. Duizenden euro's die uiteindelijk zullen worden doorgegeven aan en afbetaald door onze jongeren. GroenLinks Heerlen streeft naar een nettoschuld van maximaal het landelijk gemiddelde van 1.970 euro. Daarom moet er een uitgebreid monetair onderzoek worden verricht naar mogelijkheden om dit doel te realiseren.

⁷ KNMT. (2019). *Actie om Heerlense kinderen naar de tandarts te krijgen*.

⁸ LSVb. (2020). *Onderwijs op afstand*.

H4: HEERLEN, EEN OPEN GEMEENTE

4.1 INLEIDING

In Heerlen wonen ongeveer 87.000 mensen, allemaal met hun eigen achtergronden, overtuigingen en voorkeuren in Heerlen. Zo is 61% van autochtone afkomst, heeft 16% een westerse migratieachtergrond en 10% een niet-westerse migratieachtergrond. De sfeer en de omgangsvormen zijn over het algemeen goed, al is het wel zo dat een aantal mensen bovenmatig veel aandacht vragen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan asociaal en grensoverschrijdend gedrag, criminaliteit, korte lontjes, algemene boosheid op de samenleving en gebrek aan solidariteit. Discriminatie en racisme komen ook te vaak voor. Het is nodig dat in onze gepolariseerde samenleving het gesprek en de nuance meer de boventoon gaan voeren, maar daar waar het anders niet helpt de handhaving van onze regels ook wordt geïntensiveerd.

Omdat iedereen zich thuis moet kunnen voelen in onze gemeente is meer empathie en verdraagzaamheid nodig. Er moet voldoende huisvesting aan vluchtelingen met een verblijfsstatus worden aangeboden om er met hun omgeving voor te zorgen dat zij zich hier ook thuis voelen. Ook is gebleken dat lhbt+-rechten speciale aandacht verdienen. Zo bleek een aantal transgenderpersonen zodanig lastiggevallen te worden dat zelfs de Tweede Kamer er Kamervragen over had ingediend.⁹ Daarom zijn wij bij GroenLinks vastberaden hier verandering in te brengen door meer te investeren in de bewustwording van lhbt+-rechten. Want Heerlen is de gemeente van ons allemaal.

Tenslotte staat GroenLinks voor vrijheid. In een open samenleving kun je zijn wie je bent en zeggen wat je vindt. Je voelt je er thuis en veilig. We gaan er respectvol met elkaar om. Ook al is iemand anders dan jij: we geven elkaar een kans, altijd. Als we als samenleving willen groeien, moeten we ons allemaal in elkaars problemen, gevoelens en opvattingen durven inleven. In september 2021 is in Heerlen een Pride Walk gehouden. Als het aan GroenLinks ligt, is dit slechts hét startschot voor meer maatregelen ten behoeve van de Heerlense tolerantie. De volgende paragrafen gaan verder in op deze maatregelen.

4.2 DIVERSITEIT: IEDEREEN IS ANDERS

GroenLinks Heerlen staat voor een diverse en inclusieve samenleving. Inclusief betekent voor ons dat verschillen tussen mensen geen belemmering mogen zijn voor deelname aan de samenleving, maar een meerwaarde hebben. Omdat we weten dat waar mensen met verschillende identiteiten, mannelijk, vrouwelijk, zwart, wit, gelovig of niet gelovig, hetero, homo, samen werken en leven, zij meer succes hebben en plezier beleven aan waar ze mee bezig zijn. Of dat nu binnen een bedrijf, organisatie, vereniging, de buurt of bij vrienden is. Want ieder heeft zijn talenten en eigenschappen. Een inclusieve samenleving betekent ook dat iedereen kan deelnemen aan de arbeidsmarkt. In de Limburgse samenleving kunnen sommige jongeren, ouderen, biculturele minderheden en lichamelijk en verstandelijk beperkten (de kwetsbare groepen) minder goed meekomen dan de rest. Hun positie op de arbeidsmarkt is veelal minder rooskleurig. Dat heeft gevolgen voor hun gezondheid, welzijn en welvaart. Ouderen hebben meer dan anderen te maken met eenzaamheid. Eenzame ouderen hebben bovendien vaker te maken met discriminatie. Voor de groep lhbt+'ers onder eenzame ouderen geldt dit het sterkst.

Programmapunten

1. Voor 50-plussers, lhbt+'ers, mensen met een niet-westerse allochtone achtergrond en mensen met een beperking geldt dat de beeldvorming over hen en hun kansen op de arbeidsmarkt moeten verbeteren.
2. Instellingen die opdrachten of subsidie van de gemeente ontvangen, zijn verplicht aan te tonen hoe zij werken aan de diversiteit binnen hun organisatie.
3. COC Limburg en de antidiscriminatievoorziening Limburg (ADVL) ontwikkelen in overleg met en voor het veiligheidsteam, politie en handhaving workshops waarin wordt geleerd wat de beste

⁹ Kamerstukken II 2019/20, dossier 36783.

wijze is om de kwetsbaarheid van de genoemde groepen bespreekbaar te maken. Deze workshops worden in Heerlen aangeboden.

4. GroenLinks wil dat scholen in hun lessen meer aandacht besteden aan diversiteit. Geen enkele leerling mag worden uitgesloten. Iedereen doet mee! GroenLinks pleit bijvoorbeeld voor meer voorlichting over lhbti+ op o.a. het voortgezet onderwijs, zowel binnen de bestaande lesstof als daarbuiten.
5. GroenLinks Heerlen stimuleert de ontwikkeling en het gebruik van lespakketten in het basisonderwijs met betrekking tot de democratische waarden, discriminatie, seksuele diversiteit e.d. om onze belangrijke culturele waarden te borgen en door te geven.
6. De gemeente stimuleert initiatieven in wijken en straten om met elkaar in dialoog te gaan en conflicten door buurtbemiddeling bespreekbaar te maken.
7. GroenLinks Heerlen streeft naar het uitbreiden van het aantal ontmoetingsplekken voor de genoemde kwetsbare groepen.

4.3 GASTVRIJE GEMEENTE

Een open samenleving betekent ook een gastvrije samenleving. Heerlen biedt mensen die op de vlucht zijn voor oorlog of onderdrukking een veilige haven. Dat vraagt inzet van henzelf, maar ook van ons als lokale samenleving. GroenLinks wil burgers actief betrekken bij de vestiging van vluchtelingen met verblijfsvergunning.

GroenLinks is voor een krachtig optreden tegen iedere vorm van racisme en discriminatie, zie vorige paragraaf. We stellen daarbij harde grenzen. In een open en gastvrije samenleving moeten we ons allemaal thuis kunnen voelen.

Programmapunten

1. Vluchtelingen zijn vanaf het moment van aankomst lid van onze gemeenschap en hebben daarmee meteen dezelfde rechten en plichten. Het inburgeren en vooral het leren van Nederlands zijn niet vrijblijvend, maar wordt wel begeleid met faciliteiten en financiële ondersteuning. Iedere migrant die de Nederlandse taal wil leren, moet daarin maximaal ondersteund worden.
2. De gemeente Heerlen stelt middelen ter beschikking om nieuwe Nederlanders een goede start te laten maken. Heerlen biedt voldoende woningen aan voor haar aandeel in de te huisvesten mensen met een verblijfsvergunning. Zo nodig wordt ook aan de buurt waar zij zich vestigen aanvullende ondersteuning geboden.
3. GroenLinks wil dat er meer geëxperimenteerd wordt om alle aanwezige inwoners verantwoordelijkheid te geven bij opvang en inburgering van nieuwkomers. Bekend maakt immers bemind.
4. GroenLinks is zich bewust van de emotionele bagage die vluchtelingen meebrengen en wil dat de gemeente hier ook in termen van gezondheid meer aandacht aan besteedt.
5. GroenLinks vindt dat we als gemeenschap nieuwkomers alle ondersteuning moeten bieden om zo snel mogelijk aan het arbeidsproces mee te kunnen laten doen, omdat we erkennen dat dit een belangrijke participatie factor vormt. Ook landelijk dient Heerlen zich in te zetten voor een ruimhartig vluchtelingenbeleid.
6. Kinderen en alleenstaande minderjarige asielzoekers krijgen altijd passend onderwijs aangeboden.
7. Alle openbare voorzieningen zijn goed te bereiken voor iedereen met een rolstoel of rollator. Heerlen wordt 'rolstoelproof' en bovendien goed toegankelijk voor doven en blinden.
8. Er komen meer toegankelijke vervoersmogelijkheden: openbaar vervoer en OV-taxivervoer, dat op tijd is en de klant adequaat helpt.

4.4 GEMEENTE MET LUISTEREND OOR RICHTING BURGERS

In Heerlen wonen vrije, autonome en mondige burgers. GroenLinks wil dat zij meer te zeggen krijgen over de plek waar ze leven, wonen, werken en ontspannen. Wij willen dat mensen mee kunnen praten en mee kunnen denken over de beslissingen die hen raken.

Wij willen dat de gemeente naar hen luistert. Samen zoeken we naar nieuwe manieren van discussie en samen zoeken we naar oplossingen voor problemen in de stad. Iedereen wordt gehoord: mondige burgers die makkelijk meepraten, maar ook inwoners voor wie praten minder vanzelfsprekend is. De gemeente werkt ook actief mee aan initiatieven van burgers ter verbetering van hun eigen buurt. Het is tevens belangrijk om samen te werken met de andere gemeenten binnen Parkstad. De menselijke maat is daarin altijd ons eerste uitgangspunt: de gemeente moet zo dicht mogelijk bij haar burgers staan.

Programmapunten

1. Burgerparticipatie wordt gestimuleerd: burgers worden als zorgvragers, vrijwilligers, buurtbewoners of vanuit cliëntenorganisaties actief betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van het welzijns- en zorgbeleid. Burgers worden betrokken bij het benoemen van de problemen, het zoeken naar oplossingen en de uitvoering daarvan.
2. Inwoners van Heerlen worden gestimuleerd om gebruik te maken van hun 'right to challenge': manieren waarbij burgers de gemeente uitdagen en ruimte krijgen om initiatief te nemen, voorzieningen te organiseren en te beheren.
3. Heerlen krijgt een eigen burgerbegroting. Iedere inwoner kan zodoende meepraten over de keuze van thema's die hun directe leefomgeving beïnvloeden, de hoeveelheid geld per thema, en de projecten die per thema worden uitgevoerd.
4. Inwoners van Heerlen kunnen al in een vroeg stadium meepraten over belangrijke beslissingen en moeten daadwerkelijk invloed hebben.
5. Zoveel mogelijk inwoners worden betrokken bij de stad, en daarom gaan we experimenteren met verschillende manieren van inspraak.

4.5 SAMEN WERKEN AAN VEILIGHEID

Onveiligheid en intolerantie verkleinen de ruimte voor verschillen binnen onze samenleving. Om de veiligheid op straat te waarborgen, moet de politie daadkrachtig optreden tegen overlast en criminaliteit. Het is ontoelaatbaar dat inwoners zich onveilig voelen in hun eigen omgeving, of dat ze worden weggepest of mishandeld. Samen met de politie moet de gemeente beter werken aan veilige buurten en sneller ingrijpen bij misstanden. Maar voorkómen van criminaliteit en het bieden van perspectief voor kansarme mensen is nog beter. We zetten in het bijzonder in op het voorkomen van problemen als gevolg van radicalisering en polarisatie. Want we zijn trots op onze open en vrije samenleving: die waarden moeten we beschermen.

Programmapunten

1. GroenLinks wil dat er voor elke wijk een veiligheidsplan komt. Samen met de bewoners en politie brengt de gemeente de onveilige punten in kaart, en door samen te werken zoeken we naar effectieve oplossingen.
2. Buurtgenoten kunnen bij kleine problemen en conflicten een beroep doen op een buurtbemiddelaar.
3. Radicalisering wordt tegengegaan door een sterk signaleringsnetwerk via het periodiek onderhouden van nauw contact tussen de gemeente en buurtnetwerken, middelbare- en basisscholen.
4. GroenLinks wil dat er alles aan gedaan wordt om kansarme mensen in onze gemeente een perspectief te bieden.
5. In de gemeente Heerlen wordt er alles aan gedaan om huiselijk geweld tegen vrouwen, mannen, kinderen en ouderen aan te pakken en te voorkomen.
6. Er wordt streng toegezien op handhaving van de leeftijdsgrens voor verkoop van alcohol en andere drugs aan minderjarigen.
7. Er worden jaarlijks vuurwerkvrije zones aangewezen door de gemeente, onder andere bij winkelcentra en zieken- en verzorgingshuizen. Knalvuurwerk wordt volledig verboden.
8. GroenLinks is voor legalisering van softdrugs. Het huidige gedoogbeleid is onhoudbaar. Wij pleiten voor experimenten omtrent het legaliseren van de wietteelt.

4.6 AANTREKKELIJKE STAD MET VEEL CULTUUR

Wij zijn trots op ons lokaal, cultureel erfgoed en zorgen daar goed voor. Bij een open stad hoort ook een bruisend cultureel aanbod. GroenLinks pleit voor een krachtig doorzetten van de 'Culturele Lente' omdat deze bijdraagt aan het welzijn van velen. Er moet aandacht blijven besteed worden aan de vooruitstrevende rol van Heerlen bij het promoten van jongeren (sub)cultuur zoals skateboarden, BMX, muziekstromingen e.d.

Kunst stelt vragen bij wat we dachten zeker te weten. Kunst verbeeldt werelden die er niet zijn. Kunst verrijkt ons leven en geeft glans aan ons bestaan. De laatste jaren laat Heerlen zich ook van zijn beste kant zien met het grote aantal 'murals'. Kunst kan bijdragen aan ontspanning, ontmoeting en zelfontplooiing, bijvoorbeeld als mensen zingen in een koor, schilderles nemen of dansen in een groep. GroenLinks vindt het daarom belangrijk dat kinderen al jong toegang hebben tot cultuur, onafhankelijk van het inkomen van hun ouders.

Programmapunten

1. Heerlen geeft zijn culturele instellingen vertrouwen. Wij zorgen ervoor dat ze voor langere tijd verzekerd zijn van hun financiële basis, zodat ze zich in vrijheid en autonomie kunnen ontwikkelen.
2. Kunst en cultuur krijgen bij alle beleidsontwikkeling aandacht; beide zijn immers manieren om de dialoog met de stad aan te gaan en daarmee het beleid te laten landen.
3. GroenLinks streeft naar de benoeming van een cultureel ambassadeur voor Parkstad, om de culturele initiatieven op elkaar af te stemmen en meer onder de aandacht te brengen van een breed publiek.
4. Kunstactiviteiten moeten ook vanuit de buurt plaatsvinden; dit stimuleren we door het ontwikkelen van buurtcultuurfondsen.
5. De gemeente stimuleert kunsteducatie, om kinderen van kunst te leren genieten en hen te stimuleren hun kwaliteiten op dit gebied te ontwikkelen.
6. Leegstaande panden worden beschikbaar gesteld als atelier- of repetitieruimte. Kunstenaars kunnen exposeren in lege winkelalages.